ANANSI. WORLD FICTION este un imprint al Editurii Trei

Anansi
CONTEMPORAN

This book has been published with the support of the Translate Ukraine Translation Support Program

Această carte a fost publicată cu sprijinul Translate Ukraine Translation Support Program

UKRAINIAN BOOK INSTITUTE

SOFIA
ANDRUHOVÎCI

Amadoca

roman

Traducere din limba ucraineană și note de
Mihai Hafia Traista

3
TREI

EDITORI:
Silviu Dragomir
Magdalena Mărculescu
Vasile Dem. Zamfirescu

DIRECTOR EDITORIAL ANANSI. WORLD FICTION:
Bogdan-Alexandru Stănescu

REDACTARE:
Mădălina Marinache

DESIGN:
Andrei Gamarț

DIRECTOR PRODUCȚIE:
Cristian Claudiu Coban

DTP:
Mihaela Gavriloiu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
ANDRUHOVYČ, SOFIÂ
Amadoca : roman / Sofia Andruhovîci ; trad. din lb. ucraineană și note de Mihai Hafia Traista. - București : Editura Trei, 2025
ISBN 978-606-40-2739-9

I. Traista, Mihai (trad. ; note)

821.161.2

Titlul original: *Amadoca*
Autor: Sofia Andruhovîci

Copyright © Originally published in 2020 under the title „Амадока“ by Vydavnytstvo Staroho Leva (The Old Lion Publishing House), Lviv, Ukraine.

Copyright © Editura Trei, 2025,
pentru traducerea în limba română

O.P. 16, Ghișeul 1, C.P. 0490, București
Tel.: +4 021 300 60 90; Fax: +4 0372 25 20 20
www.edituratrei.ro

ISBN: 978-606-40-2739-9

Lui Andrei

Partea întâi

Iată, bărbatul ei. Iată urmele învinețite ale degetelor lui pe antebrațul ei. Iată vânătăile de pe fese și coapse. Iată genunchii proaspăt zdreliți, fâșii din cea mai fină piele. Iată durerea din coloană, pricinuită de greutatea cu care s-a lăsat pe centrul spatelui ei, turtindu-i stomacul pe covorul tocit, încercând să-i imobilizeze corpul. O luxație ușoară a articulației umărului împiedică acum mișcarea liberă și adaugă plăcerii un gust suplimentar.

Degetele lui îi țin mâinile strâns, îndoindu-i trupul în chip confortabil și relaxat, presiunea ascuțită a trupului lui este imediat îmblânzită cu atingeri atente, locul impactului este acoperit de sărutări.

Iată, acest bărbat al ei se poartă cu propriu-i trup în așa fel încât, în loc să expire, din gât îi iese un geamăt necunoscut. Și sentimentele ei, și vocea, chiar și culorile camerei și legănarea ramurilor de brad dincolo de fereastră — totul e schimbat de el, prin corpul femeii. Ea aruncă o privire surprinsă de jur-împrejur și se agață cu lăcomie de spatele lui, ajungând cu vârfurile degetelor în adâncul cicatricilor. Nu închide ochii, spune el cu severitate, nu te uita în altă parte, uită-te în ochii mei.

Gulerul lărgit al tricoului decolorat dezvăluie o ceafă puternică. Ea merge în urma pașilor lui, cufundându-se în nisipul alb. Firișoare de nisip se strecoară în încălțămintea ei în șuvoaie alunecoase. Pașii lor sunt fierbinți, mușchii, pietrificați, oboseala și greutatea le cuprind tot corpul.

Se întoarce pe trei sferturi către ea, în treacăt, arătând cu mâna întinsă spre partea opusă a lacului, încercând să-i spună ceva. Ea nu poate urmări ce-i arată: e atentă doar la petele neclare de nori, la palele mici de vânt străbătând suprafața lacului, la foșnetul stufului în jurul unei construcții ruginite de tratare a apei, la mirosul pătrunzător de nămol și de ouă de broaște și la rotocoalele în aer ale unei păsări. Dar pielea lui îi stârnește mai mult interes, brăzdată de riduri și crăpată pe la cot, mușchii expresivi încordați, părul de pe mâini ce iese din pori, îndreptat în direcția degetului mare. Își amintește acest loc lipit de fața ei, lipit de gură și nas, de dinți și limbă.

Străbat mlaștina, călcând pe cărămizi sparte și bucăți de lemn, dar ea alunecă, din neatenție, în apa murdară și îi stropește gamba cu picături de

grăsime neagră. Atenția lui este complet absorbită de peisaj: e atras de pădurea de carpeni de pe partea cealaltă a lacului și de pistele de ciclism, e interesat de drumul către Nova Hreblea[1]. Ea îi povestește că mergeau tot timpul acolo, de-a lungul câmpurilor de floarea-soarelui, de-a lungul tarlalelor de cartofi și sfeclă, sub soarele arzător. El nu-și amintește.

Ea îi spune că, dacă treci de Poroskoten[2], dai de o pădure cu trasee bune, unde mergeau adesea să se plimbe cu bicicletele. În schimb, pe această parte — care e mai aproape de casa lor și în care vara trecută au defrișat o suprafață a pădurii cu copaci bătrâni, cu cei mai înalți pini și aluni — obișnuiau să se întindă pe pături, mușcați de țânțari, printre furnici și gheme pufoase de mușchi care păreau niște capete tăiate. El nu reușește să-și amintească nimic.

Iată, au ajuns la apă curată. Aici stuful se desparte, alcătuind un loc pentru scăldat. Pământul acoperit cu iarbă se transformă în nisip, iar nisipul continuă sub apă. Apa nu prea adâncă este plină de alevini translucizi, care sunt ușor de confundat cu reflexiile luminii solare, cu niște raze frânte.

Ea se așază pe mal și împăturește cu grijă, în poală, un prosop. Bărbatul ei își scoate tricoul cu o singură mișcare, se dezbracă și de pantaloni și, după ce intră în undă până la glezne, rămâne împietrit pentru o clipă.

Mai târziu, ea va număra mișcările lui ritmice, încadrate parcă în măsurile muzicale ale vibrației matinale a dulapului de lângă trupurile lor, scârțâitul scândurilor sub modelele covorului uzat, balansul de rău augur al rafturilor cu cărți din jurul lor, sub dărâmăturile cărora ar fi putut să moară. Dar nu au murit.

Însă acum ascultă bătaia apei în peretele de stuf — variații ale pielii izbindu-se de piele, frecarea șoldurilor încordate de fese. Iar când el dispare în spatele unui plaur de stuf din stânga, ea se întinde pe burtă pe nisip, simțind cum părul și hainele i se usucă la soare. Aude cum bărbatul înoată spre țărm. Simte foșnetul pașilor lui pe nisip. Își imaginează cum firele ude de păr s-au lipit strâns pe pielea ei.

Îi ia prosopul din poală și o stropește cu picături de apă pe frunte, pe obraji, pe gât, se șterge și fornăie cu zgomot, apoi se prăbușește lângă ea. Un timp stau amândoi lungiți, în tăcere, cu ochii închiși. Apoi ea întoarce capul și se uită la el, plin de iarbă și nisip, cu mai multe ace de pin roșcate înfipte sub urechea sfârtecată. Corpul lui mare, la fel și fața, îi sunt mutilate, striate cu

1. Comună în raionul Kalynivka, regiunea Vinnyția, Ucraina, formată numai din satul de reședință.
2. Sat în așezarea urbană Klavdievo-Tarasove din raionul Borodeanka, regiunea Kiev, Ucraina.

cicatrici roz-intens, roșii, maro, violet. Arată ca un animal măcelărit la abator, tăiat în bucăți, dar aceste bucăți, cumva, s-au lipit din nou la loc. Chipul lui seamănă puțin cu un chip uman: trăsăturile feței lui sunt dezordonate și dezarticulate, nările îi sunt întoarse pe dos, contururile maxilarelor și ale oaselor craniene îi ies nenatural de sub piele, depresiuni întunecate îi acoperă obrajii și fruntea.

Privindu-l, se cutremură. Acesta este bărbatul ei. Acesta este propriul ei monstru.

1. BĂRBATUL

La început, era sigur că peștele neon e singurul locuitor al acestui acvariu de o sută de litri. Mic și discret: corp argintiu, o dungă neagră din cap până-n coadă, neimportant. Neonul flutura din aripioare printre tulpinile subțiri ale crassulei, descriind bucle și linii întrerupte, făcând cercuri în jurul rădăcinii ramificate, acoperite de flori de degetar, pătrunzând în crăpăturile și peșterile scoicilor. De parcă ar fi căutat neobosit și persistent pe cineva.

Acvariul era prost întreținut. Apa avea o culoare verzuie. Crassula crescuse și ocupa aproape jumătate din spațiu. Pietricelele și scoicile împingeau tulpinile mătăsoase de degetar care abia se mișcau sub jetul dioxidului de carbon. Suprafața lucioasă a apei era acoperită de o peliculă albă, translucidă. Apa părea vâscoasă. Și neonul se mișca prin ea încet, de parcă ar fi trebuit să înfrunte o rezistență considerabilă.

Acvariul stătea într-una dintre camerele care la început fuseseră destinate orelor tihnite, contemplării, meditației, celor care voiau să fie singuri în tăcere și autocunoaștere. Această cameră se afla la capătul unui coridor lung de la etajul al șaptelea, care trecea printr-o aripă îndepărtată a spitalului, fie încă nelocuită corespunzător după renovări, fie abandonată cândva pentru aceleași renovări care nu au fost finalizate niciodată.

De la etajul al treilea, unde se afla secția de chirurgie spinală, bărbatul a urcat cu liftul care se mișca atât de încet, încât părea să stea pe loc, scârțâind și abia zvâcnind din cabluri. Sus, pe ferestrele mari, murdare de var, se zărea un petic de parc neîngrijit, care pe alocuri se transformase într-o livadă veche, cu bănci, coșuri de gunoi și borduri văruite; peste acoperișurile garajelor ruginite, depozite industriale și pereți de beton, de-a lungul cărora se târau alene niște câini cu picioarele rupte și leziuni ușoare ale coloanei vertebrale. Bărbatul știa că în secția în care se află tocmai se încercase tratarea acestor leziuni la oameni.

Pornise pentru prima dată în această călătorie istovitoare când o asistentă-șefă, al cărei corp părea umplut cu supă caldă care i se mișca sub piele, i-a spus despre acvariu. Înainte de asta, parcursese doar distanțe scurte:

până la toaleta de pe etajul lor, trei saloane la stânga, uneori până la cabinetul de kinetoterapie sau până la salonul de petrecere a timpului liber ori până la camera cu televizor unde pacienții urmăreau meciuri de fotbal sau desene animate cu pinguini. Asistenta a spus că implanturile îi permit deja să se deplaseze și mai departe. Că poate să urce și să se uite la peștii exotici acolo, sus. Va fi dureros, firește, va fi insuportabil, dar e timpul să înceapă recuperarea, să-și îmbunătățească tonusul muscular, să se întâlnească cu lucrătorii medicali care au făcut atât de mult pentru el. Deși nu sunt atotputernici, nu sunt zeii Olimpului, iar de la el, de la pacient se așteaptă o mai mare disponibilitate de a coopera, o mai mare înțelegere și un nivel mai înalt de luciditate. Acvariul cu pești exotici se afla la etajul șapte al aripii îndepărtate. O astfel de călătorie va fi cu siguranță benefică.

Prima dată a reușit să parcurgă doar o treime din drum și s-a întors. Soarele înalt strălucea prin ferestre, inundând coridorul cu lumină uscată, inutilă. Bărbatului i-a fost atât de rău, încât a fost nevoit să stea o jumătate de oră pe calorifer, asudând. Era sigur că toate cusăturile i se destrămaseră, că oasele și vertebrele nu îi puteau susține greutatea. A simțit chiar că sângele-i curge din stomac în vintre. Dar apoi s-a dovedit că e sudoare.

Peste două săptămâni, într-o zi mohorâtă și ploioasă, a încercat din nou. Nu a fost deloc mai ușor, dar de multe ori se oprea și se odihnea ca apoi să facă din nou câțiva pași.

În cele din urmă a ajuns în camera cu acvariul. Pardoseala din beton era acoperită cu un covor uzat, cu bordură geometrică, în jurul unei măsuțe de cafea lăcuite se aflau mai multe fotolii moi, tapițate cu pluș maro, în colțuri erau palmieri din plastic și vița-de-vie se încolăcea în jurul conductelor de gaz. Compresorul pompei de aer bâzâia slab în cameră, scoțând în evidență și mai mult liniștea profundă.

„Peștișorii exotici“ s-au dovedit a fi un neon minuscul — singur în o sută de litri de apă densă și contaminată. A tresărit la mișcările inexplicabile pentru el și la jocul de umbre de pe pereții acvariului, agitându-se fără sens ca un ac printre tulpinile de crassulă.

Bărbatul s-a așezat pe un scaun în fața acvariului și a așteptat ca neonul să se liniștească. Peștele înota din nou, măsurat, în jurul perimetrului. Mișcările inexplicabile și jocul de umbre nu mai existau pentru el — nici măcar în trecut. Neonul trăia doar clipa de față.

Bărbatul a stat nemișcat câteva ore. Ochii lui urmăreau doar traseele neonului. Pieptul i se umfla. Firele de păr se mișcau în nările nasului rupt.

Din când în când, anumiți mușchi și anumite tendoane din corp zvâcneau, răspunzând cu dureri ascuțite. Organele interne se comprimau spasmodic.

Printre firele verzi, alunecoase, a zărit o reflexie vagă a încăperii: palmieri de plastic, etajere așezate la întâmplare, cu plante de floarea-soarelui, din hârtie, înfipte în ele; calendarul vechi de doi ani de pe perete, cu fila lunii ianuarie la vedere; un culoar care ducea spre infinit; un smoc scurt de păr care se ițea dintr-un bandaj strâns înfășurat în jurul craniului său globular, neuniform; proeminența nenaturală a pomeților, pete negre și adâncituri pe frunte și obraji, dungi nervurate, linia întreruptă, întunecată a nasului strâmb și turtit.

Abia mai târziu omul a observat, printre prelungirile unei rădăcini întunecate, un agamix înstelat pe jumătate îngropat în pietricele. Peștișorul zăcea nemișcat, dar bărbatul știa că nu e mort. Înainte, aici trebuie să fi fost mai mulți neoni. Somnul stelat nu ar trebui să locuiască împreună cu neonii.

Acum, pornind în pelerinaj la etajul al șaptelea, bărbatul se întreba dacă va găsi în acvariu ultimul neon. Petrecând ore lungi în patul său ori la fereastra salonului, trăgând cu urechea la trăncăneala vecinilor cu mintea încețoșată de la atâtea calmante, bărbatul își imagina peștișorul micuț, argintiu care se învârtea în cerc de disperare, simțind că moartea invizibilă stă cu ochii pe el.

Bărbatul a venit și a doua oară, și a treia, și a patra — ambii pești se aflau la locul lor. În mod evident, cineva îi hrănise, din moment ce nu muriseră încă. Neonul descria figuri străvezii în apa verzuie. I-a luat ceva timp până să găsească somnul pătat de stele, căutându-l cu ochi încordați: își lipea corpul turtit de partea concavă a unei cochilii mari cu coarne sau se ascundea printre rădăcini, devenind o extensie a lor, în timp ce-și cobora aripioarele printre tulpinile de degetar.

De data aceasta, cu ochii holbați, cu gura căscată, bărbatul a privit acvariul ore în șir. Somnul a atacat dintr-odată, năpustindu-se asupra neonului cu precizie maximă. Neonul a luat-o în jos și s-a înfipt într-un desiș de alge. Bărbatul s-a ridicat brusc, a împins stângaci cârjele, a băgat mâna în apă, a simțit mâzga cu degetele, a pieptănat firele netede, mătăsoase — și a scos pe palma întinsă un pește argintiu cu dungă neagră, imponderabil.

Somnul a căzut la fund ca o piatră și a rămas nemișcat, nici măcar nu zvâcnea din mustăți.

Sub masă era un pahar de plastic alb cu pereții nervurați. Bărbatul l-a umplut cu apă și a eliberat peștele.

Este aproape imposibil să nu verși apa dintr-un pahar când umbli sprijinindu-te în cârje. Simțea o durere de șale, de parcă avea să se rupă în două,

umerii și fesele îi amorțiseră, iar capul îi plesnea de durere. I s-a părut că, din nou, s-a rupt ceva în el. Neonul — peștișorul mic ca o așchie — se agita în spațiul îngust.

Vizavi de secția de terapie intensivă, lângă perete, stătea o femeie ce ținea pe genunchi un băiat care tocmai stătuse din plâns, fața lui era încă umedă, iar traheea încă îi tremura de spasmul nervos.

Bărbatul i-a întins băiatului paharul cu peștele.

E un neon, i-a spus. Are nevoie de prieteni neoni, xipho roșu, guppy — peștișori mici și inofensivi. Numai nu-l pune împreună cu un pește care l-ar putea înghiți.

*

Era plăcut când această femeie cu chip rotund, acoperit de un puf dens și transparent, îl trezea, atingându-i obrajii cu sânii ei mari, în timp ce întindea mâna după fiola de pe noptieră. Erau plăcute și atingerile mâinilor ei moi. Până și durerea acului pe care îl introducea încet în carnea sau vena lui era plăcută, când rănile ardeau cu antiseptice și simțea mâncărime sub bandajele care se desprindeau împreună cu fâșii de piele în timp ce femeia cu piele de piersică i le schimba.

Când aerul de dimineață începea să se încălzească de la soare, femeia plăcută în halat de culoarea liliacului deschidea fereastra. Puful de pe antebrațele ei acoperite de pistrui, care se legănau parcă, era pătruns de lumina soarelui. Sunt momente când, dacă ții o parte a corpului în apă, toate firele de păr sunt pline de bule de oxigen.

Era plăcut să te trezești încet din somn, auzind vocile slabe ale femeilor de pe coridoare, clinchetul eprubetelor, scârțâitul roților de la cărucioarele pentru medicamente. Știai că mai poți moțăi destul. Puteai moțăi chiar și după ce ți se luau primele analize de urină și de sânge, după ce ți se măsurau temperatura și tensiunea.

De asemenea, îi plăcea când se trezea noaptea din pricina vocilor alarmate, ascuțite, din cauza gălăgiei și alergăturii de pe coridoare. Mereu duceau pe cineva undeva, urgent, însă niciodată la timp, și mereu se întâmpla ceva ireversibil, definitiv — dar toate acestea se întâmplau dincolo de perete, în spatele ușii închise. El putea să adoarmă la loc, știind că nu are nimic de-a face cu el.

Dincolo de fereastră se legănau crengi lipicioase, strălucind de la umezeala de primăvară. Scoarța lor neagră emana un miros acrișor abia simțit.

În fiecare dimineață, asistenta spăla podeaua din salon. El urmărea acest ritual cu plăcere și dorință neînțeleasă: cum scufunda mopul într-o găleată lungă, dreptunghiulară și storcea cu grijă excesul de apă înspumată, cum fixa mopul într-un colț al salonului și de-acolo începea să deseneze dungi egale, transformând pentru câteva minute suprafața mohorâtă într-una lucioasă și solemnă. Scârțâitul energic, umed, al materialului pe linoleumul întunecat. Dungi umede care umpleau din ce în ce mai mult spațiul. Straturi suprapuse. Fâșii subțiri, ratate de mop, care provocau neliniște și un sentiment de neîncredere anxioasă. Urmărea cum se evaporă umezeala, cum se stinge luciul pe suprafața spălată și nu mai rămâne nicio urmă din transformarea recentă.

După ce bărbatul a putut să se miște prin salon, după ce a putut sta în picioare, sprijinindu-se în cârje, atenția lui a fost captată de munca grădinarului. Văruirea copacilor cu gesturi chibzuite, mișcările ritmice ale bidinelei late, încenușirea aproape imperceptibilă a trunchiurilor copacilor, care devin din ce în ce mai albe cu fiecare minut ce trece. Sau strângerea cu grebla a gunoiului, ramurilor și frunzelor uscate ce au stat în timpul iernii sub zăpadă și scoarță de gheață. Adunarea lor în grămezi. Încărcarea lor în roabă. Nu s-a gândit dacă îi place bărbatul, la fel cum nu se gândea dacă îi plac sau nu infirmierele și asistentele. Nu se gândea deloc la ele. Pur și simplu îl liniștea gesturile lor, activitățile lor, simetria obiceiurilor lor, curbarea ridurilor de pe fețele lor.

El cunoștea silueta văzută din spate a grădinarului, știa că e cocoșat, că are capul înclinat, lipit de umeri. Că are urechi mari, în jurul cărora cresc smocuri tari de păr cărunt, ca niște gheare. Uneori vedea clar porii negri și adânci de pe nasul lui cărnos, capilarele roșii de pe aripile nasului. Dar vederea lui se încețoșa imediat, la fel cum se aburește în baie orice obiect din sticlă, iar tâmplele începeau să-i pulseze cu durere ascuțită (împușcătură, împușcătură, spasmele ca niște împușcături, zvâcnirea vaselor de sânge, strânsoarea cutiei craniene, zdrobirea), iar după aceea mult timp nu mai vedea nimic, nici de aproape. Trebuia să se tolănească pe pat ca să nu se prăbușească. Nici măcar nu se putea mișca.

Îi era somn tot timpul, de parcă dormise prost, deși avea un sentiment limpede că se trezise nu cu mult timp în urmă, că ieșise din nămolul gros al unei mocirle, unde nicio rază nu poate ajunge, iar sunetele erau complet blocate de straturile groase ale inconștienței. Acest somn fără nume a durat prea mult, câteva luni, poate chiar câteva anotimpuri. Apoi mirosul sevei ramurilor, vântul umed, razele slabe ale soarelui, de culoarea salatei sau a

lămâii și scârțâitul roabei supraîncărcate a grădinarului ajungeau ușor-ușor până la el, în întuneric. Începeau să vibreze, să rostogolească valuri, dându-i ghiont, legănându-l și împingându-l în sus, unde nămolul nu era atât de gros. Opreliștea care îl despărțea de lume se subția.

Deși nu dispărea complet, îl proteja cu încredere de durerile excesive sau de agitația nedorită, atingerea mâinilor în mănuși din latex, recele instrumentelor ascuțite, o lanternă îndreptată spre ochi, ecografii, sonde, palpări, electrocardiograme — toate acestea îl răneau tare, insuportabil de tare. Fețele aplecate asupra lui, ochii vigilenți, vocile care ținteau în el nu erau mai puțin enervante decât degetele și uneltele. Se întorcea imediat la fund, unde rămânea întins în întuneric.

În cele din urmă, anumite intervenții au început să-i aducă alinare, așa că nu numai că a încetat să fugă de ele, să se mai lase surprins de ele, ci le presimțea și le aștepta ascultător, pentru că i-au dovedit că aduc unele senzații. Era atent la cele mai simple reacții ale corpului său. La reacțiile a ceea ce ar fi putut fi corpul lui. Deși el nu a asociat imediat acest obiect pe care îl simțea cu acest cuvânt, „corp", căci cuvintele multă vreme nu și-au croit drum spre el. Le auzea, dar nu însemnau nimic pentru el. Nu reacționa la ele mai mult decât la scârțâitul unei ferestre.

Deși, adevărul fie spus, el chiar reacționa la scârțâitul tocului ferestrei care scotea sunete aspre, răspunzând curenților de aer. Bărbatul asculta aceste sunete ca pe propriul puls sau bătăi ale inimii. Însă cuvintele erau ceva prea dur și nu mărturiseau nimic și nu aveau nicio legătură cu răspunsurile corpului, nici cu mopul, nici cu urechile sau nasul grădinarului.

Îl întorceau de pe o parte pe alta, îi desfăceau bandajele, umblau în el, îl înțepau, îl umflau cu lichide, îl ungeau cu alifii. O asistentă robustă desena cu grijă pe el modele, folosind o soluție ca un roșu murdar, înmuind un tampon în conținutul unei sticle închise la culoare. Chirurgul, cu ochii adânc înfundați în orbite, îi scotea din piele firele care se transformaseră în sârmulițe negre. Instrumentele făceau zgomot. Unele fire, cu timpul, erau absorbite de organismul lui.

Treptat, a început să asocieze cuvintele cu fenomene sau obiecte, deși acest lucru îl făcea să se simtă de parcă ar fi cusut cuvintele cu fire chirurgicale, căci nu considera că acele cuvinte și concepte erau legate în chip natural unele de celelalte. A făcut-o pentru că infirmierele, asistentele și doctorii aveau nevoie de cuvinte și făceau intervențiile pe care el le dorea. Infirmierele, asistentele și medicii îi refăceau trupul fizic.